

ben salakos betöltésű, újkori cölöp- és pillérhelyek alatt több, ÉNy-DK irányú keréknyomot figyeltünk meg a sárga homokos talajon. Nyugat felé elszórtan, rendszert nem mutató sekély cölöplyukak és lenyomatszerű folatok mutatkoztak, betöltésükből kevés római kori házikeramia, állatcsont és építési törmelék került elő. A felület középső részén – szintén ÉNy-DK irányban – egy 60 cm széles, földbe rakott, kb. 70 cm magasan álló fal került elő, talán kerítésfal lehetett. A falrészlet keleti oldalán három, a fallal azonos irányú árkot bontottunk ki, betöltésükből római kerámia (pl. mortarium) származik. A falrészlet nyugati oldalán más rétegvizonyokat dokumentálhattunk: a falhoz többször egymás után omladékos, szenes, paticsos szinteket planíroztak. Az elbontott rétegekből a keleti oldalhoz képest lényegesen több római házikeramia-töredéket és terra sigillata darabot gyűjtöttünk. Ezen rétegek leletanyaga alapján a fal készítése idejét a római korra tehetjük.

A telek legdélebbi részén is új felületet nyitottunk (E felület). A szelvény középső részében megjelent az A és C szelvényekben már kibontott, hétrétegű út újabb, szintén ÉNy-DK irányú szakasza. A legfelső útréteget egy 16. század közepi ezüstpénz keltezte.

TÓTHNÉ LÁNG ORSOLYA

48. Budapest, III. Bojtár utca 33.

Ø

Előzetes bejelentés után 2002. szeptember 25–27. között végeztünk megfigyelést a telken.

A helyszínen autószalonná bővítését kezdték meg, amelynek során 170 m² területen 12 db pontalap kialakítását tervezték. A 80 cm mélységig leásott pontokon a vastag betonréteg alatt csak újkori építési törmeléket figyeltünk meg a sötétbarna földben, régészeti lelet, vagy jelenség nem került elő.

TÓTHNÉ LÁNG ORSOLYA

49. Budapest, III. Bojtár utca 34.

B, Ró

2002. április 3-án kezdtük meg a telken (hrsz.:19899/5) a próbafeltárást. A területre a beruházó alapincézett épületet tervezett, a földet 3 m mélységig szándékozott kiemelni.

A feltárást indokolták a közelben már korábban előkerült régészeti jelenségek, így az 1931-ben előkerült úgynevezett Testvérhegyi római kori villakomplexum és út, a Bojtár u.–Husztai út sarkán 1982-ben előkerült késő bronzkori gödör, a Kaszásdűlő–Csikós utcában 1980–81-ben feltárt villa, és a Kunigunda u. 39. sz. alatt 2001-ben előkerült római út, illetve ősi és római kori sírok jelenléte. A telken és közvetlen környékén korábban semmiféle régészeti kutatás nem folyt, így nem volt információnk a terület ősi vagy római kori beépítettségéről.

A területen É-D-i irányban egy 25×5 m alapterületű árkot („A”) és egy kb. 5×5 m-es, K-Ny-i irányú felületet („B”) nyitottunk. A két szondát már az elején összekapcsoltuk. Az ásás három hete alatt előkerült római útrészlet és őskori objektumok a teljes felületű feltárást tették szükségessé. A kutatás során összesen legalább négy periódust tudtunk elkülöníteni.

A viszonylag vékony újkori feltöltés alatt egy szintén újkori fakonstruktív szerkezet részletei bontakoztak ki, illetve két beásás. Az újkori objektumok alatt egy római korra keltezhető – valószínűleg földút – részletét sikerült dokumentálnunk, felületén érmekkel, keréknyomokkal. Ez utóbbi része lehetett a korábban már több ponton megtalált ÉNy-DK-i irányú diagonális útnak. A római szint alatt egy – eddigi megfigyeléseink szerint – két periódusú késő bronzkori telep két (három?) félköríves záródású házának cölöplyukai rajzolódottak ki. A feltárt cölöpszerkezetes épületek eddigi adataink szerint speciálisan a késő halomsíros-kora urnamezős időszakra jellemzőek (RBD eleje), de itt is ritkaságnak számítanak. A Kárpát-medencében jelenleg csupán Dunakeszi, Székesdülőről és Budapest, III. kerület Bokor u.–Galagonya u. sarkáról ismerünk hasonló objektumokat.

TÓTHNÉ LÁNG ORSOLYA – SZILAS GÁBOR

50. Budapest, III. Kiscelli utca 98.

R, Ró

2002. március 11.–május 3. között megelőző feltárást folytattunk a telken tervezett társasház alapterületén, ahol a mélygarázzsal már régészeti rétegeket érintenek. A területet már korábban erősen megbolygatták az újkori csatornavezetékekkel.

A hely fontosságát az a római kori ipartelep jelzi, amelynek részletei az 1960-a évek második felétől egészen az 1970-es évek végéig a szomszédos, Bécsi út 120–128. sz. telkeken folytatott feltárások eredményeképpen kerültek elő. A Kr. u. 1. sz. végéről ismert fazekastelepet a legiotábor téglavetőjének létesítése követte, amely a 4. sz. végéig folyamatosan működött.

A telek Ny-ról K felé lejtő domboldalon fekszik. A domborzati viszonyoknak megfelelően a régészeti rétegeknél is nagy különbségek jelentkeztek, a telek nyugati végében ugyanis a felső rétegeket a domboldalba vágott terasz kialakításakor már jóval korábban eltávolították.

Az őskort a lelőhelyen a középső rézkori Ludanice kultúra képviselte. A feltárt területen egyenetlenül oszlottak meg az őskori objektumok. Az I. kutatóárokban egy nagyméretű, korongos fülekkel ellátott tárolóedény töredékei feküdtek az egykori járósínten. Közvetlenül mellette tártuk fel az 1. gödröt gazdag leletanyaggal. A többi rézkori objektum ettől keletre került elő. Ezek közül is kiemelkedett egy 1,5 m átmérőjű kemence, amelynek alját egy kb. 60 cm átmérőjű felületen, nagyméretű edények oldaltöredékeivel rakták ki. A leletekkel kapcsolatban kiemelendő, hogy a felülethez képest igen sok

magkövet és pattinott kőeszközt, köztük két obszidiánt találtunk.

A római kort a szomszédos telkeken feltárt ipartelep „kiszolgáló” vagy csatlakozó létesítményei, műhely és csatornarészletek képviselték. Feltehetően már a római korban kövekkel rakták ki az egykor erre folyó patakmedret, amely átvágta az őskori réteget. Azonkívül római szövőszéknehezékeket és a hozzá tartozó épületrész omladékát tártuk fel. A telek keleti végében épületplanírozásokat találtunk falfestménytöredékekkel.

NÉMETH MARGIT – HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS –
KIRCHHOF ANITA

51. Budapest, III. Ladik utca 9.

Ró, Ú

2002. július 18. és augusztus 2. között végeztünk megelőző feltárást a fent említett telken (hrs: 19250/8). A területre nyolcszögletű épületet terveztek, cölöp-alapozással.

Munkánkat a következő adatok ismeretében kezdtük meg: részben az utca É-i oldalán húzódik a régészeti szakirodalomban Ladik utcai temető néven ismert római kori temetkezési hely, az utca Ny-i végénél pedig Zsidi Paula 1994-ben K–Ny irányú, valószínűleg cölöpköteg-rendszer részletét tárta fel. A területtől D-i irányban húzódott az aquincumi katonaváros valószínűleg közizgatási negyede. Mindezek alapján szűkség volt a telek megelőző feltáráására, ahol elsősorban a cölöpkonstrukció további részletére számítva É–D-i irányú, 5 m széles, 3 m hosszú árkot húztunk.

A gépi bontás megkezdésekor, még az újkori, épülettörmelékes rétegből kb. 50 cm magas római kori mészkőszobor torzója került elő (Jupiter?), ami arra utal, hogy a közel száz éves és a mai napig álló egykori harisnyagyár épületeinek kialakítását megelőzően itt nagyarányú tereprendezést végeztek, és ennek során több régészeti emléket semmisíthettek meg. Ez a szobortöredék talán a közizgatási negyed egyik szentélyéből származhat. A gépi bontás során kiderült, hogy a területet kb. 4 m mélységig a fent említett újkori építési törmelékkel töltötték fel több szakaszban. Az épülettörmelékes rétegsorok K-i és É-i irányú erőteljes lejtése arra utal, hogy nagy szintkülönbségeket kellett kiegyenlíteni, illetve, hogy a terület DNy-i sarkában kisebb kiemelkedés volt korábban. A jelenlegi járósínt alatt 4 méterrel, az épülettörmelékes rétegek alatt vékony (10 cm) tőzeges elterítés látszott, teljes felületen. Ez ismét mesterséges tereprendezés nyoma lehet, újkori anyag került elő a bontásból. Ez alatt szürke iszapos, homogén szürke szint következett, szintén újkori anyaggal. A továbbiakban – a nagy mélység és így a dúcolás miatt – csak az árok D-i végében mélyítettünk tovább intenzívebben, a felület többi részében a feltörő víz miatt elsősorban szivattyúztunk. A D-i részen kialakított szondában a szürke iszapos réteget bontottuk tovább, ebben vaskiválásos részek voltak (buzgárok helyei) leletanyaga pedig újkori volt. A

réteg kb. 1,2 m vastagnak bizonyult és szintén lejtett K, illetve É felé. Alatta előbb egy rozsdasávós sárga, majd fehér homokos réteget bontottunk el szintén újkori leletanyaggal; a mai szinttől 7 m mélyen megálltunk.

Ezen rétegsorok – a fentiekhez hasonlóan – kelet (a Duna felé) és észak felé is lejtettek. A szonda DNy-i sarkában itt is megfigyeltük azt a kiemelkedést, amely a jelenleg is álló épületek alá húzódik. Elképzelhető, hogy a közelben már többször regisztrált úgynevezett Aranyhegyi-patak medrét és annak partját találtuk meg, ezt csak további mérések alapján lehet biztosan megállapítani. A további mélyítést az egyre nagyobb területen beszivárgó víz és a nagy mélység miatt nem folytattuk.

A feltárás római kori objektumok szempontjából negatív eredménye arra utalhat, hogy a korábban megtalált cölöpköteg-rendszer vagy nem erre húzódott tovább, vagy a számos újkori bolygatás és áradás oly mértékben tette tönkre a lelőhelyet, hogy itt már régészeti jelenségeket megfigyelni nem lehetett. A szórványként előke-rült szobor, emberi csont- és kerámiatöredékek azonban a terület római kori használatára utalnak.

TÓTHNÉ LÁNG ORSOLYA

52. Budapest, III. Lajos utca 18–20., Bécsi út 17–21.

Ró

A fenti, több telek összevonásából kialakított ingatlanon a III. kerületi önkormányzat szociális bérlakások építését tervezi. Az építkezés során mélygarázs is létesül, mely a régészeti védettséget élvező lelőhelyet megsemmisíti. Az építkezés előtt teljes feltárást folytattunk 2002. június 24.–augusztus 16. között. A felső, újkori kevert talajréteget gépi munkával szedtük le, kb. 1,50 cm mélységben. A telek erősen lejt, a Bécsi út és Lajos utca között kb. 2,50 m szintkülönbség van.

A feltárás során erősen köves, sóderes réteget figyeltünk meg, mely valószínűleg vízmosás eredményeként került ide. Ezzel magyarázható, hogy a várt római kori vegyes rítusú temető parcelláját itt nem találtuk meg.

A kora római korból a Bécsi út sávjában útmaradvány tártunk fel, melyet Domitianus érem keltez. Az út alatt két kemence alsó részének maradványait bontottuk ki, az egyik egy cölöpszerkezetű ház sarkában állt.

A köves réteg alatti fekete, humuszos rétegből objektum nélkül kerültek elő a különböző kerámiatöredékek, köztük füstölőtál, dörzstál és sok korai terra sigillata töredék.

Az ásatáson technikusként közreműködött Anderkó Krisztián.

FACSÁDY ANNAMÁRIA

53. Budapest, III. Lajos utca 71–89.

R, B, LT, Ró, Á, Kö

Az ingatlanon (hrs:14641) 2002. május 16. és november 22. között végeztünk először régészeti felügyeletet, majd hitelesítő és megelőző feltárást.